

הישגי העבר
וכיוונים עתידיים של
**ארגוני נשים
וארגונים פמיניסטיים
בישראל**

תקציר מנהלות וסקירה
של המחקר

מחקר פעולה משתף
בתמיכה משותפת של קרן דפנה ו-NCJW
(National Council of Jewish Women)

ד"ר ננסי שטריכמן

מרץ 2018

הישגי העבר וכיוונים עתידיים של ארגוני נשים וארגונים פמיניסטיים בישראל

מחקר פעולה משותף
בתמיכה משותפת של קרן דפנה ו-NCJW
(National Council of Jewish Women)

ד"ר ננסי שטריכמן

ה ק ד מ ה :

המועצה הלאומית של הנשים היהודיות (National Council of Jewish Women), ארגון הנשים היהודיות הותיק ביותר בארה"ב, נוסד בשנת 1893 על-ידי חנה ג. סולומון, מנהיגה ואשת חזון. המועצה היא ארגון שטח המתרגם אידיאלים פרוגרסיביים לפעולה, עם דגש על צדק חברתי וכלכלי עבור נשים, ילדים ומשפחות, בארה"ב כמו גם בישראל.

לנוכח האתגרים המתרבים בתחום קידום השוויון מגדרי בישראל - החל בכוחה הגובר של הרבנות והשפעתה הבעייתית על מעמדן האישי של נשים, דרך ההדרה הגוברת של נשים מן המרחב הציבורי וההשפעה השלילית הרב-ממדית של מצב הלוחמה התמידי וחוסר הביטחון, וכלה במאבק של מספר הולך וגדל של עמותות העוסקות בנושאי נשים להבטחת מימון לפעולה ברת-הקיימא שלהן - המועצה החליטה בתחילת 2016 שזהו הזמן לבחון את מצב העניינים בחזית זכויות הנשים בישראל, על-מנת להתוות נתיב של חיזוק וקיימות לעתיד. לצורך כך, הנהלת המועצה פנתה לקרן משפחת מייזר של הפדרציה היהודית של ניו יורק (UJA Federation of New York) בבקשה לקבל מענק ראשוני לתמיכה בפרויקט מחקר, שבסיומו ייערך סימפוזיון בן יום אחד שבו ישתתפו פעילות פמיניסטיות אמריקאיות וישראליות. עם תמיכת משפחת מייזר ביוזמה פורצת-דרך זו, פנתה המועצה לקרן דפנה, המחזיקה בידע רב ומחויבות עמוקה לפעילות בשטח, על-מנת שתצטרף כשותפה בפרויקט.

קרן דפנה, הקרן הפמיניסטית הראשונה והיחידה בישראל, נוסדה בשנת 2003 על-ידי פרופ' דפנה יזרעאלי, ז"ל, חוקרת ופעילה פמיניסטית. מטרת קרן דפנה היא קידום נשים כסוכנות של שינוי חברתי והטמעת חשיבה מגדרית באמצעות חלוקת מענקים, בניית יכולות ויצירת קשרים בין מובילות דעה פמיניסטיות ממכלול הקהילות בחברה הישראלית.

קרן דפנה מונעת על-ידי סקרנות והערכה לידע של נשים חכמות בכל תחומי הפעילות הפמיניסטית, ומחויבת לטיפוח ותמיכה בחשיבה ופעולה אסטרטגית מבוססת ראיות לשינוי חברתי. כשחברות ההנהלה של קרן דפנה החליטו על סגירתה, הן רצו להשאיר אחריהן מורשת של הערכה להישגי העבר בזירה הפמיניסטית בישראל, כמו גם של מחויבות נחושה להתוויית עתיד של שוויון מגדרי והטמעת חשיבה מגדרית.

פרויקט המחקר המלהיב ופורץ הדרך הזה הבשיל הודות לשותפות האמיצה בין קרן דפנה והמועצה הלאומית של נשים יהודיות, שנציגותיהן - חמוטל גורי, מנכ"לית קרן דפנה, ודינה צירנין, מנהלת מדיניות ותכניות ישראל במועצה - עבדו ללא לאות ובמסירות אין-קץ על ניהול פרויקט המחקר וארגון הסימפוזיון. שני הארגונים כאחד אסירי תודה על השותפות ועל ההזדמנות לעבוד בצמידות וללמוד כל-כך הרבה האחד מהשני. זוהי עדות לחשיבות העבודה המשותפת של אמריקאיות וישראליות יחד לקידום שינוי חברתי. אנו נרגשות מכך ש-Jewish Women's Funding Network הצטרפה אלינו לסיור לימודי בן שבוע לקראת הסימפוזיון ב-8 במרס 2018, יום האישה הבינלאומי, שבמהלכו הוצג המחקר באופן רשמי.

ברצוננו להודות לד"ר ננסי שטרייכמן על שערכה את המחקר ברוח כה סקרנית וניתחה את הממצאים באופן מבריק וקפדני. אנו מודות לחברות צוות היגוי המחקר ג'אדה אבו-ג'אבר ניג'אם, מגי ברטורה ופרופ' דפנה הקר, על תרומתן שלא תסולא בפז והדרכתן הנבונה. כולנו שותפות לתקווה שהתובנות והממצאים שהוצגו בדו"ח יובילו לשיתופי פעולה חדשים, מיקוד רב יותר ומימון מוגבר לכל קצווי רשת הארגונים הפמיניסטיים בישראל, אשר חותרים מדי יום ביומו ליצור חברה אזרחית חזקה שבמרכזה נשים הפועלות לקידום שינוי חברתי וחברה דמוקרטית וחיונית.

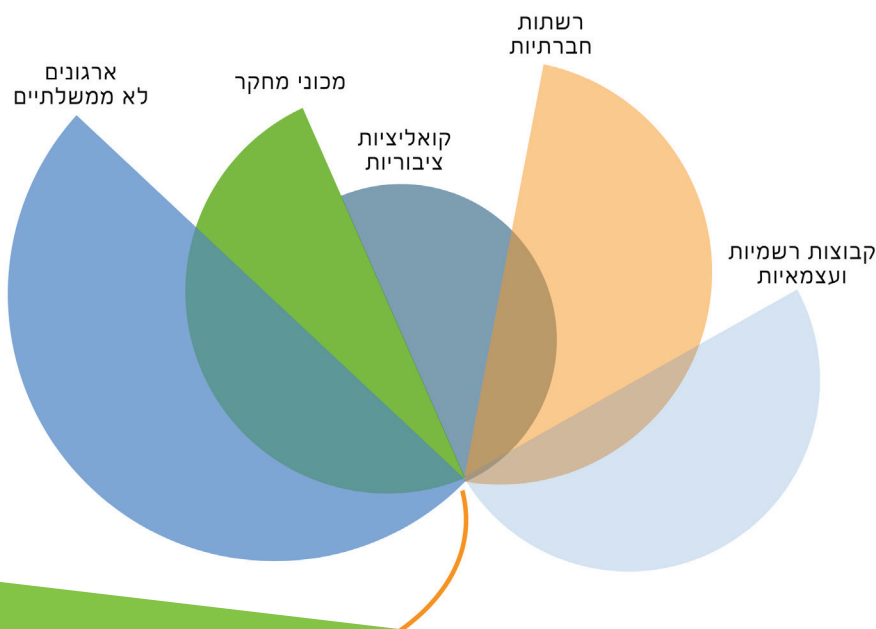
קרן דפנה
ברברה דובקין, יו"ר
חמוטל גורי, מנכ"לית

המועצה הלאומית של הנשים היהודיות
ביאטריס קאהן, נשיאה
ננסי ק. קאופמן, מנכ"לית

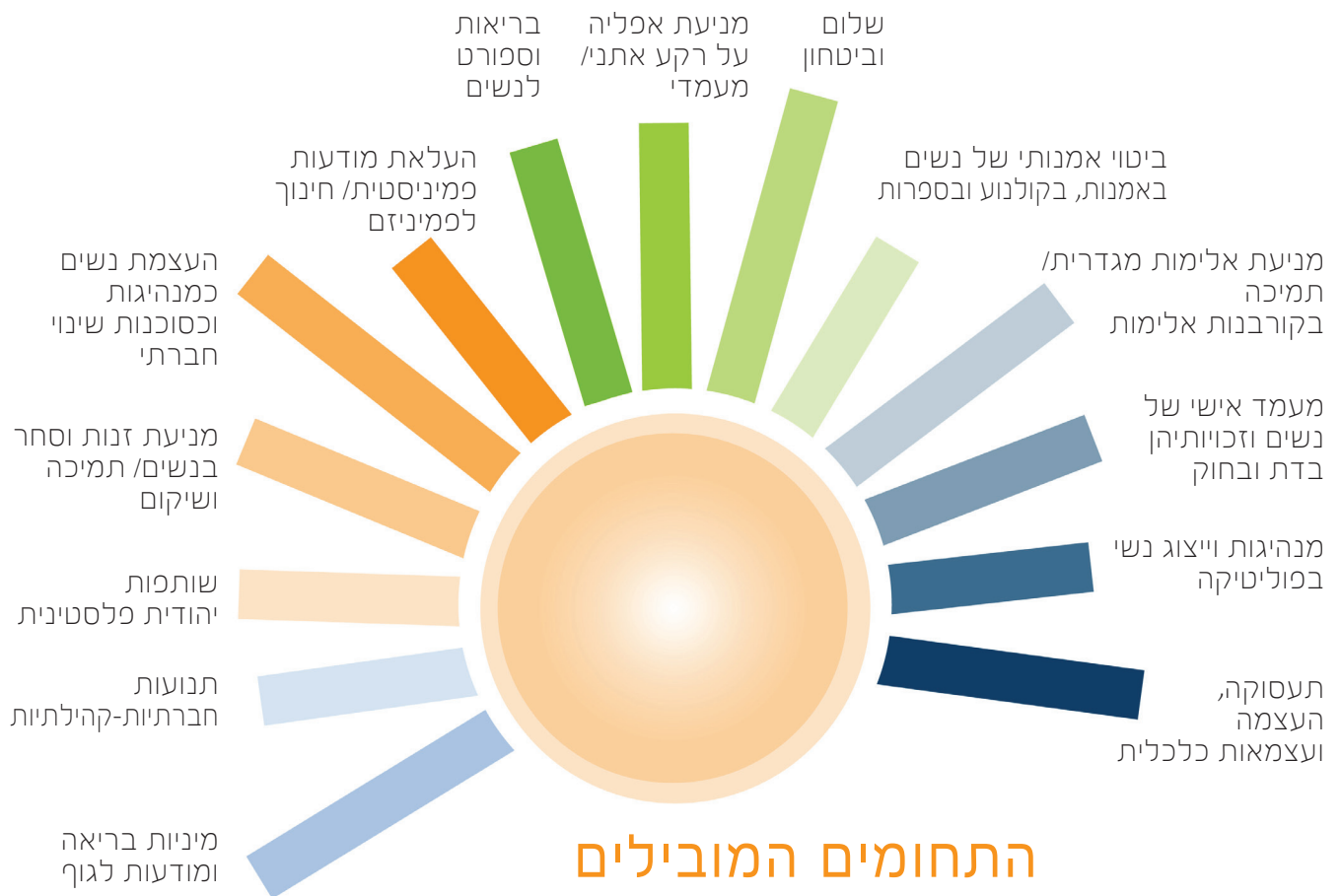
סיפורם של ארגוני הנשים והארגונים הפמיניסטיים בישראל

מתאפיין בהישגים גדולים, בחסמים, באתגרים רבים ובהזדמנויות מצוינות ליצירת השפעה משמעותית. כיום, ישנם למעלה ממאה ארגונים הפועלים בישראל, המוקדשים אך ורק לקידום מעמד האישה או לשוויון מגדרי. ארגונים אלה עוסקים בסוגיות מגוונות כמו: העצמה כלכלית, ייצוג פוליטי הוגן ושוויוני, הטרדה מינית, פערי שכר מגדריים, יוזמות שלום, חופש דת, מיניות בריאה, מניעת אלימות נגד נשים ונראותן של נשים בתרבות ובאמנות. במהלך השנים התפתח התחום ונוספו לו מגוון קולות ואג'נדות של ארגוני נשים מגוונים.

לאורך השנים רשמו ארגוני נשים וארגונים פמיניסטיים הצלחות משמעותיות. השפעתם ניכרת על השיח הציבורי ועל מדיניות ציבורית בנושאים כמו אלימות נגד נשים, ייצוג פוליטי, העדפה מתקנת, חוקי עבודה, ניתוח מגדרי של תקציבים והעצמה כלכלית של נשים. נושאים שפעם היו בלעדיים לסדר היום הפמיניסטי נכנסו בשנים האחרונות לזרם המרכזי (מיינסטרים) ומשכו השקעות כספיות ציבוריות. יתר על כן, ארגונים רחבי-היקף (broad based) מקדמים כיום מטרות שעל סדר היום הפמיניסטי כמו הגדלת הייצוג הפוליטי של נשים, מנהיגות נשים ומעורבות אזרחית. צורות חדשות של פעילות אזרחית משפיעות גם הן על התחום באמצעות אקטיביזם במדיה החברתית, אתרי אינטרנט, בלוגים והתקשורת הקונבנציונלית. אקטיביסטיות במגזר הפרטי מובילות יוזמות לקידום נשים בעמדות ניהול ובפורומים מקצועיים, ואקטיביסטיות במגזר האזרחי מובילות יוזמות קהילתיות מקומיות.

השחקניות
בזירה הנשית והפמיניסטית בישראל

התחומים המובילים בזירה הנשית והפמיניסטית

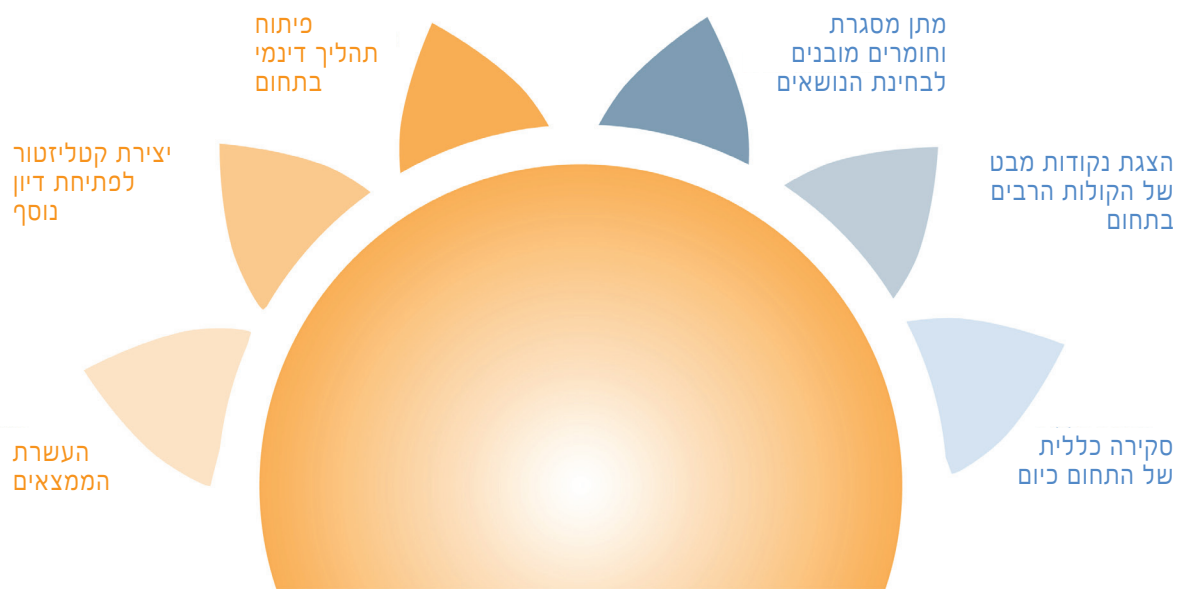
הישגי העבר וכיוונים עתידיים של

ארגוני נשים וארגונים פמיניסטיים בישראל

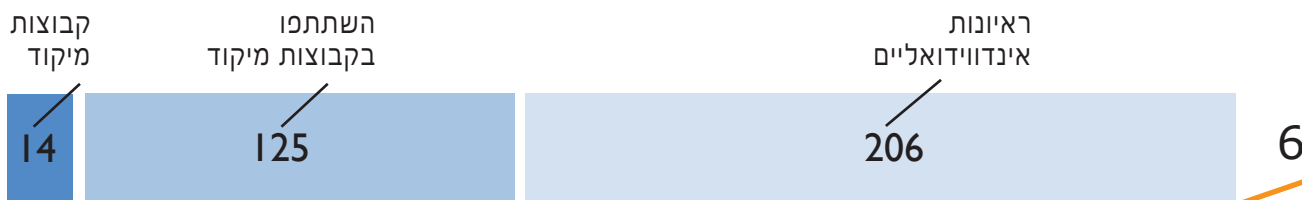
מחקר פעולה משותף (Participatory Action Research) הוא מיזם משותף של NCJW וקרן דפנה המשלב מחקר ופעולה. מנהיגות, אקטיביסטיות וגופי מימון של ארגוני נשים מוזמנים להשתמש במחקר כדי לעורר תהליך של חשיבה אסטרטגית ולפתח מפת דרכים לקידום שוויון מגדרי בישראל.

מטרת המחקר היא להציג תמונת מצב (snapshot) של סדר היום, סדרי העדיפויות והסוגיות שעלו מהשטח. בראש ובראשונה הוא מיועד להאיר את השיח הער המתקיים כיום בקרב פעילות, נציגות ארגונים, גופי מימון, עיתונאיות ונושאות תפקידים במגזר הציבורי בנוגע לפעילות הנוכחית, ולבנות ממנו תכניות עתידיות בישראל לקידום מעמד האישה ולקידום שוויון מגדרי.

התהליך המחקרי כולו התבסס על עקרונות של מחקר פעולה משותף אשר שם במרכזו השתתפות ופעולה. מעל 300 נשים השתתפו בתהליך האיטקטיבי (iterative) המתמשך שהחל בינואר 2017. התהליך אפשר העמקה ורוחב יריעה ייחודיים העשויים להיות רלבנטיים גם לתחומים אחרים של החברה האזרחית.

מטרות המחקר ותהליך ההשתתפות

הדוח הסופי שלהלן, מפרט את ההישגים והאתגרים של 15 השנים האחרונות ומעלה שאלות אסטרטגיות לעתיד. ההישגים והאתגרים המרכזיים שיש לבחון לשם מסגור השיח האסטרטגי בנושא קידום נשים ונערות בישראל הם:

עיצוב מושכל של פעולה מחייב שבידי מקבלי ההחלטות, גופי המימון והתקשורת יהיו מידע ונתונים. צריך לבחון איך ניתן לתמוך בכלי קריטי זה של איסוף נתונים לשם השפעה על המדיניות ועל השיח הציבורי.

חיזוק יכולת הארגונים להשפיע על מדיניות:

השינוי החיובי בחקיקה, בהקצאות של כספי מדינה ובמדיניות לטובת נשים ונערות הוא ברובו תוצאה של המאמצים העקביים של ארגוני הנשים והקבוצות הפמיניסטיות. עם זאת, ההישגים הם שבריריים וחשופים לאיומים. האסטרטגיות לגיבוש כוח פוליטי משמעותי יותר צריכות לחתור לייצוג ולהשתתפות פוליטית רבה יותר של נשים המקדמות אג'נדה פמיניסטית, למעורבות של השטח ולקידום של נשים בעמדות מפתח בתקשורת, במגזר הציבורי ובעסקים.

בניית כוח פוליטי לקידום נשים:

שדה האקטיביזם ממשיך לצמוח ולאסוף שחקניות חדשות: פעילות רשת, עיתונאיות וקבוצות בלתי פורמליות של אקטיביסטיות ממגוון רחב של קהילות. הארגונים כמו גם האקטיביסטיות עשויים להרוויח מסינרגיה ושיתוף פעולה נרחב יותר.

סינרגיה רבה יותר בין פעילות ממוסדת לפעילות עצמאית:

המגוון הגדול של פעילויות לקידום מעמדן של נשים ונערות מציב את האתגר של בניית מרחב משותף לקהילות רבות ומגוונות של נשים: (א) הארגונים והאקטיביסטיות צריכים להמשיך לקדם פעולות מגוונות ואינקלוסיביות, תוך השקעת מאמץ בעיצוב אג'נדה משותפת לקידום נשים; (ב) יש צורך בחשיבה מחדש ודרכים חדשות לעבודה משותפת.

הדגשה של הגיוון תוך חיזוק הסולידריות:

בתוך קהילות דתיות מתקיימים מאמצים משותפים רבים ומגוונים, החל בבניית קואליציות של ארגונים רחבי-היקף ועד לשיתופי פעולה עם מנהיגים רוחניים ופוליטיים. מאמצים אלה מסייעים במסגור מחדש של השיח לקידום נשים ונערות כ"סוגיה קהילתית", שלה חשיבות רבה יותר.

יצירת הזדמנויות לגיבוש מכנה משותף ואינטרסים משותפים:

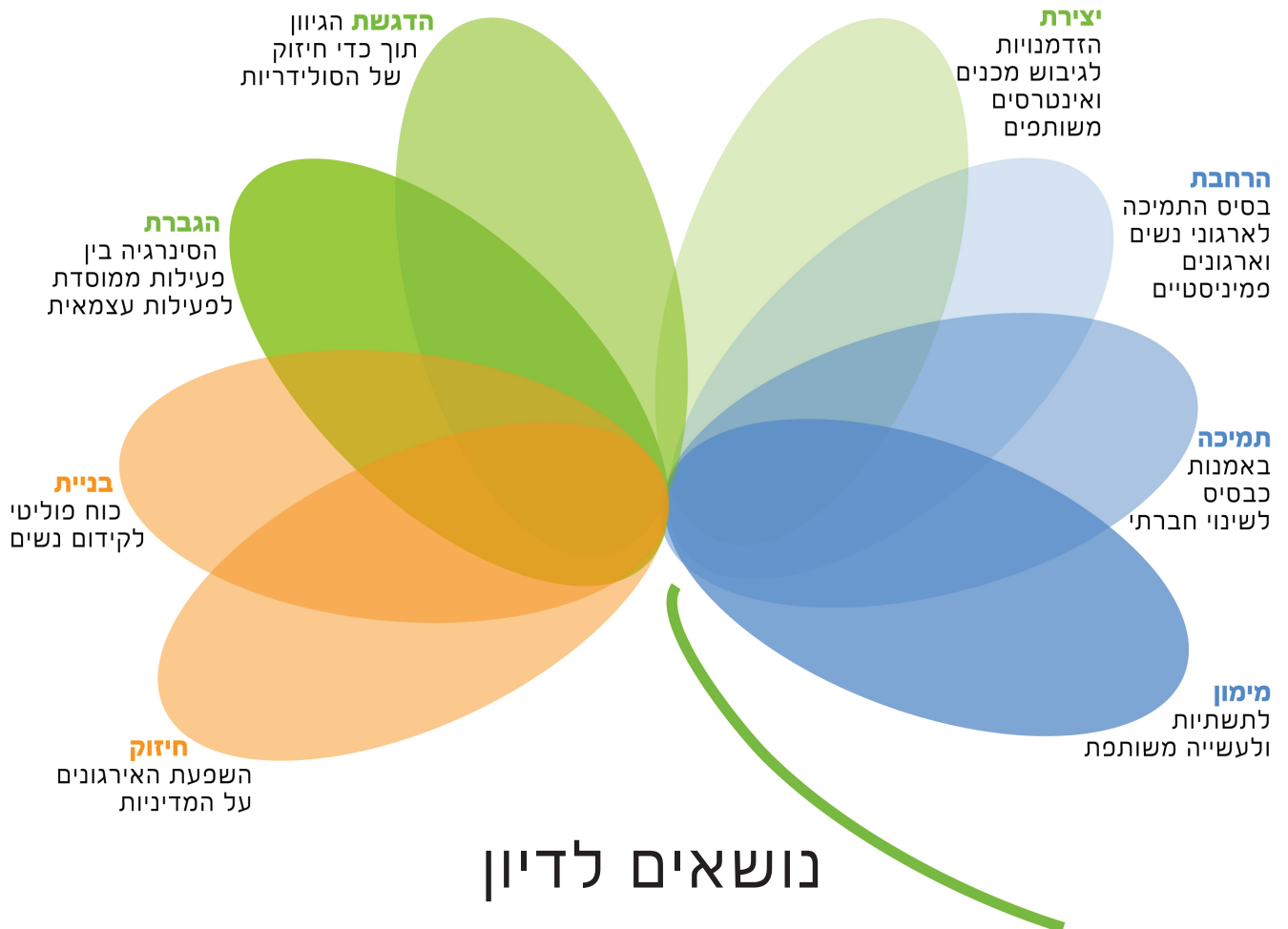
בארגונים קיים צורך בנראות גדולה יותר, בהרחבת היישוג (outreach) לקהילה וביצירה של בסיס יציב לגיוס משאבים מהקהילה. לפיתוח של קהילה נדרשים השקעה של זמן ומשאבים ליישוג, לפיתוח מנהיגות ולמעורבות קהילתית.

הרחבת בסיס התמיכה לארגוני נשים ולארגונים הפמיניסטיים:

מגוון אמצעים, ובכללם המדיה החברתית, קולנוע ואומנות, עומדים לרשות הנשים לספר את סיפוריהן ולהשפיע על השיח הציבורי. סיפור סיפורים - בכתב או בעל פה - הפך לכלי מרכזי של נשים במעורבות קהילתית ובסנגור.

תמיכה בפלטפורמות לסיפור סיפורים (storytelling) ובאמנות ככלים לשינוי חברתי:

הדוח המלא כולל הצעות שמטרתן לסייע לגופי המימון להגדיל את ההשפעה הקולקטיבית של העשייה למען קידום נשים בישראל.

הסיכום והדוח המלא שלהלן מפרטים את ההישגים של 15 השנים האחרונות, מעלים שאלות אסטרטגיות ומציעים צעדים ספציפיים לפעולה כדי לעורר רפלקציה ושיחות חדשות על הכיוונים העתידיים של ארגוני הנשים והארגונים הפמיניסטיים בישראל.

מבוא
למחקר הפעולה
ולתהליך המשתף
(participatory process)

הניסיון להבין את תמונת המצב הנוכחית מעלה שאלות

מורכבות רבות

בקרב נשים וגברים המחויבים לקידום נשים ולשוויון מגדרי בישראל. בעשורים האחרונים חלה התקדמות רבה במגוון תחומים - עלייה בייצוג של נשים בפוליטיקה, קידום משמעותי ברמת ההשכלה והתעסוקה ויותר מודעות ציבורית לנושאים רבים המשפיעים על נשים ונערות. עם זאת, מכשולים רבים עדיין ניצבים בעקשנות במקומם. כדי לעורר שיח רחב על מצבם הנוכחי של ארגוני נשים וארגונים פמיניסטיים בישראל, הזמינו NCJW וקרן דפנה את המחקר שלפנינו. המחקר התבצע הודות לתמיכתה הנדיבה של קרן משפחת מזר (Mazer Family Fund) מהפדרציה היהודית של ניו יורק.

מטרת המחקר היא להציג תמונת מצב (snapshot) של סדר היום, סדרי העדיפויות והסוגיות שעלו מהשטח.

בראש ובראשונה הוא מיועד להאיר את השיח הער המתקיים כיום בקרב פעילות, נציגות ארגונים, גופי מימון, עיתונאיות ונושאות תפקידים במגזר הציבורי בנוגע לפעילות הנוכחית ולצאת ממנו לתכניות עתידיות בישראל לקידום מעמד האישה ולקידום שוויון מגדרי. לאורך הדוח מופיעים אזכורים והפניות רבות להמשך קריאה, דיון מעמיק ופרספקטיבה על מגוון הנושאים הנדונים. בנוסף, משולבים בדוח הסופי ובהערות השוליים ציטוטים של המשתתפות המשקפים את התובנות המעמיקות שלהן.

התהליך המחקרי כולו התבסס על עקרונות מחקר פעולה משתף השם במרכזו השתתפות ופעולה. מעל שלוש מאות נשים השתתפו בתהליך האיטרטיבי (iterative) המתמשך שהחל בינואר 2017. במהלך התקופה, נערכו ראיונות עם למעלה מ-200 משתתפות, בהן פעילות, חברות צוותי מלכ"רים, אקדמאיות, פוליטיקאיות, ממונות, עיתונאיות, וכ-125 מהן השתתפו גם ב-14 דיונים של קבוצות מיקוד. בסתיו 2017 פורסם והופץ דוח ביניים של המחקר, במטרה לעודד מעורבות של המשתתפות ולקבל משוב. בהתאם לגישה הפתוחה של התהליך, עלו במהלך המחקר הנושאים של קבוצות המיקוד, ורבות מן המשתתפות בקבוצות הוזמנו להשתתף בקבוצות מיקוד נוספות ואו לתת משוב על ממצאי הביניים.

המטרה העיקרית של המחקר היא להציג מבט על, תמונה עכשווית, של התחום ולהעלות שאלות אסטרטגיות הרלבנטיות למרבית העבוד דה בשטח לקידום נשים בישראל. תקוותי היא שהמחקר והשיח שיבואו בעקבותיו יעוררו חשיבה, בחינה ושיחות חדשות על מגוון נושאים לקידום שוויון מגדרי בסביבה המתגרת והמשתנה תמיד.

נערכו ראיונות עם
מעל 200 משתתפות,
בהן פעילות, חברות
צוותי מלכ"רים,
אקדמאיות, פוליטיקאיות,
ממונות, עיתונאיות,
וכ-125 מהן השתתפו גם
ב-14 דיונים של קבוצות
מיקוד.

סקירה של התחום:

כיום, ישנם למעלה מ-100 ארגונים הפועלים בישראל, המוקדשים אך ורק לקידום מעמד האישה או לשוויון מגדרי. ארגונים אלה עוסקים בסוגיות מגוונות כמו העצמה כלכלית, ייצוג פוליטי הוגן ושוויון, הטרדה מינית, פערי שכר מגדריים, יוזמות שלום, חופש דת, מיניות בריאה, מניעת אלימות נגד נשים ומבע של נשים בתרבות ובאמנות. במהלך השנים התפתח התחום ונוספו לו מגוון קולות ואג'נדות של ארגוני נשים.

למרות האתגר של "טיפוח הפמיניזם בסביבה לא ידידותית", רשמו ארגוני נשים וארגונים פמיניסטיים הצלחות לאורך השנים. הם השפיעו במידה רבה על השיח הציבורי ועל המדיניות הציבורית בנושאים כמו אלימות נגד נשים, ייצוג פוליטי, העדפה מתקנת, חוקי עבודה, ניתוח מגדרי של תקציבים והעצמה כלכלית של נשים. נושאים שפעם היו בלעדיים לסדר היום הפמיניסטי נכנסו בשנים האחרונות לזרם המרכזי (מיינסטרים) ומשכו השקעות כספיות ציבוריות. יתר על כן, ארגונים רחבי היקף (broad based) מקדמים כיום מטרות שעל סדר היום הפמיניסטי כמו הגדלת הייצוג הפוליטי, מנהיגות נשים ומעורבות אזרחית. צורות חדשות של פעילות אזרחית משפיעות גם הן על התחום, באמצעות פעילות אקטיביסטית במדיה החברתית, אתרי אינטרנט, בלוגים והתקשורת הקונבנציונלית. אקטיביסטיות במגזר הפרטי מובילות יוזמות לקידום נשים בעמדות ניהול ובפורומים מקצועיים, ואקטיביסטיות אזרחיות מובילות יוזמות קהילתיות מקומיות.

נושאים שפעם היו
בלעדיים לסדר היום
הפמיניסטי נכנסו
בשנים האחרונות
לזרם המרכזי
(מיינסטרים) ומשכו
השקעות כספיות
ציבוריות.

עם פתיחת השדה לסוגים חדשים של אקטיביזם ומעורבות, התרחבה "ערכת הכלים" לקידום זכויות נשים ושוויון מגדרי. תמונת מצב של התחום, במונחים של אסטרטגיות ופעילויות המאפיינות את עבודתם של הארגונים כיום, מצביעה על המגוון הגדול והטווח הרחב של הטקטיקות שנעשה בהן שימוש כולל סגור לקידום מדיניות, מאבק משפטי, אספקת שירותים, העלאת מודעות ציבורית, עידוד של אקטיביזם, חינוך ויישוג קהילתי (outreach) ופיתוח שותפויות ורשתות.

עם זאת, המצב החברתי והפוליטי בישראל מקשה על גיבוש אג'נדה משותפת לקידום נשים, בעיקר לנוכח ריבוי הקולות והחוויות השונות של נשים ממגוון הקבוצות האתניות, הלאומיות, הכלכליות, ההעדפות המיניות, אזורי המגורים וההשתייכות הדתית. למרות ההיסטוריה העשירה של עשייה משותפת וקואליציות, ללא ארגוני גג או "מארגנים" (conveners) אחרים, לא ניתן להצביע על מאפיינים של תנועה מגובשת. השאלה היא האם קיימת תנועת נשים לכשעצמה או שמדובר בפסיפס של מאמצים מגוונים הפועלים בצורה רבות לקדם את מעמד הנשים ואת השוויון מגדרי.

הישגים מרכזיים, אתגרים משמעותיים וסוגיות אסטרטגיות רלבנטיות

הגורמים המרכזיים המשפיעים על העבודה לקידום מעמדן של נשים ועל שוויון מגדרי ברמה הארצית, הקהילתית, האישית וברמת הארגונים נבחנו לעומק בכל אחד מהתחומים הנבחרים הבאים:

1. עבודה מול מוסדות המדינה ופעילות פוליטית
2. השיח הציבורי ושינויים בנורמות החברתיות
3. שיפור מעמדן האישי של נשים
4. השדה העכשווי של העמותות

המדינה וייצוג פוליטי

ההישגים המרכזיים:

■ עלייה בייצוג של נשים ■ שימוש גובר בפרספקטיבה מגדרית (Gender Lens) ■ תמיכה ממשלתית בסדר היום הפמיניסטי המסורתי

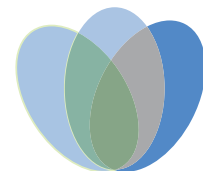
במהלך חמש עשרה השנים האחרונות נרשמה עלייה בייצוג הנשים במגזר הציבורי והפרטי ובפוליטיקה ונוספו חוקים לקידום שוויון מגדרי. שירותים שנחשבו פעם לנחלתם הבלעדית של הארגונים הפמיניסטים התמסדו, וגובר העניין בהטמעה של "חשיבה מגדרית" בתהליכי קביעת מדיניות.

בהתאם, מוסדות ממשלתיים מכירים יותר ויותר בצורך למדוד את השפעת המדיניות על השוויון המגדרי, לאסוף נתונים רלבנטיים ולפתח שירותים לטיפול בצרכים של נשים ונערות שאינם מקבלים מענה. הנגישות של המדיה העולמית והשיח הבינלאומי המקשר בין מעמד הנשים לבין התפתחות המדינה מסייעים בעיצוב מדיניות ואף הצליחו בשנים האחרונות להשפיע בצורה משמעותית על המדיניות הישראלית ביחס לנשים. יתרה מכך, לצד העלייה הדרמטית במספר ארגוני הנשים המעורבים בסנגור, יותר ארגונים משתפים פעולה עם הרשויות כמענה לצורך במידע על נושאים כמו פערי השכר המגדריים.

האתגרים המשמעותיים:

■ תמיכה שברירית במנגנונים ממוסדים לקידום נשים ■ תגובה שלילית (backlash) גוברת נגד העצמה נשית ■ קושי בהתמודדות עם המעורבות של המגזר הציבורי

לצד ההתקדמות המשמעותית בקידום מדיניות, השימוש בנתונים והייצוג הפוליטי, ישנם עדיין מכשולים. בשנים האחרונות התבהר בשדה הפוליטי שיותר ייצוג נשי בפוליטיקה

הישגים
מרכזיים

אתגרים
משמעותיים

אינו מבטיח כשלעצמו תשומת לב רבה יותר לאג'נדה הפמיניסטית, או תמיכה רחבה יותר בחקיקה לטובת נשים ונערות. המגזר הציבורי קיבל אחריות על תכניות שבעבר הועלו רק על ידי ארגוני נשים, אך קיים חשש שהתכניות יאבדו את הזיקה לעקרונות הבסיסיים של העצמת נשים. הפרטת המגזר הציבורי גרמה לחוסר ודאות ולתחרות. אחרי מאבק של שנים רבות לקדם נישואים אזרחיים, להנהיג מנהגים שוויוניים כמו גישה למקומות תפילה ולהעניק לנשים הגנה טובה יותר במקרים של גירושים, נראה שחלה רק התקדמות מועטה בפירוק מבני הכוח הגבריים המאפשרים למוסדות הדת להפלות נשים לרעה. לבסוף, תגובת הנגד (backlash) להתקדמות מתרחשת באקלים של חשדנות ועוינות כלפי ארגוני זכויות אדם ואזרח, והיא מסכנת נשים אקטיביסטיות וארגוני נשים כאחד.

סוגיות אסטרטגיות:

■ חיזוק ההשפעה של הארגונים על מדיניות ■ הנעה של הציבור וסנגור ■ השמעה של קולות פוליטיים

לאור המגמות הקיימות בישראל, חובה לשקול מחדש אילו כלים ויכולות של ארגוני הנשים ראויים לתמיכה. הכישורים המקצועיים, המומחיות בקביעת מדיניות והיכולת לערוך מחקר ולאסוף את הנתונים הנחוצים לפעולות סנגור אפקטיביות, הם בעלי חשיבות עליונה. אלה יסייעו לארגונים לנווט בין האתגרים הקשורים בשיתוף הפעולה עם המדינה ובמעורבות בקביעת מדיניות. כמו כן, ניתן להעצים את המאמצים של ארגונים ושל פעילות להניע את התומכות, המתנדבות והקהילה כולה לפעולה ובכך לחזק את פעילות הסנגור שלהם.

שאלות למחשבה על הנעת הציבור לפעילות של סנגור קהילתי:

- איך ניתן לתמוך בצורה טובה יותר בפעילות סנגור של ארגונים ושל אקטיביסטיות לקידום נשים בישראל?
- מהו סנגור מבוסס קהילה? מהו השיפור הנדרש בארגונים כדי להניע את בסיס התומכות והמתנדבות שלהם? מהם התנאים הדרושים?
- כיצד יוכלו ארגוני סנגור וארגונים המציעים שירותים ישירים לבסס תמיכה קהילתית רחבה עם יכולת השפעה על מדיניות?
- מהם הנושאים הרחבים בעלי הפוטנציאל הגדול ביותר לגרום לארגוני נשים ולאקטיביסטיות מכל קצות הקשת הפוליטית בישראל ליצור מנגנונים משותפים של סנגור?
- מה ניתן ללמוד משחקנים אחרים של החברה האזרחית (כגון התנועה הסביבתית) שהצליחו ליצור בסיס תומכים רחב ולרתום את הרחוב לקידום שינוי מדיניות?

צעדים להמשך...

← בחינה של הדרכים הקיימות לסיוע באיסוף נתונים ומידע המחזקים מאד את היכולת להשפיע על קובעי המדיניות ועל השיח הציבורי.

← התמקדות בכלים האפקטיביים לסנגור למען נשים: מומחיות בקידום ובקביעת מדיניות; יכולות מחקר וקשר לשטח; תמיכה במאמצים לאיסוף מידע עובדתי מכריע ממגוון מקורות, כולל מהקווים החמים; איסוף עדויות וסיפורים אישיים; ניטור של נתוני משתמשות באתרי אינטרנט; וניתוח מגדרי של סטטיסטיקות ממשלתיות.

← בחינה של מגוון הדרכים לחיזוק הארגונים והאקטיביסטיות המקדמים מודעות פוליטית ומעודדים פעולה בקרב נשים מרקעים מגוונים - החל בסנגור קהילתי והנעה של השטח וכלה בהרצה של נשים כמועמדות בבחירות.

← בחינת מעורבותך בארגוני נשים ובארגונים פמיניסטיים וחשיבה על סוגי האקטיביזם הקיימים בקהילתך. בחינת האפשרויות למעורבות כתומכת ו/או מתנדבת ובחינת ההזדמנויות לחיבור בין הפעילויות השונות בקרב האוכלוסיות והמגזרים.

■ שימוש ברשתות בינלאומיות לחיזוק פעילות מקומית

בעשור האחרון סייעו רשתות בינלאומיות בקידום של נושאים מגוונים שנשים בישראל מתמודדות איתם - ממסחר בבני אדם למטרות מין ועד לדגש על העצמה כלכלית של נשים. חברות ברשתות תמיכה בינלאומיות ו/או השתתפות בפלטפורמות ללמידה משותפת יכולות לחזק את התשתיות הארגוניות בנושאים כגון סנגור ואיסוף נתונים ולעודד למידה הדדית.

אולם ככל שטווח הנושאים שבהם עוסקים הארגונים הפמיניסטים וארגוני הנשים מתרחב ומאתגר את הסטטוס-קוו, גדלה הסכנה שהם ייחשפו להאשמות שהרעיונות שהם מייבאים מנוגדים לערכי המקום, או שהם מזמינים ביקורת בינלאומית מזיקה לישראל. עם הזמן מתחזקים זרם הרעיונות, ההשראה והכלים המגיעים מחו"ל וכדאי להמשיך ולבחון אפשרויות ללמידה הדדית ולדיאלוג רגיש תרבותית.

שאלות למחשבה על חיזוק הקשרים ושיתופי הפעולה עם רשתות בינלאומיות:

- כיצד היחסים עם רשתות בינלאומיות מחזקים את סדר היום של הנשים בישראל?
- כיצד אפשר להרחיב את ההזדמנויות ליצירת דיאלוג ושותפות בין ארגוני הנשים והפעילות בישראל ובין מדינות אחרות?
- כיצד אפשר להשתמש במאבקים דומים ובאינטרסים משותפים של נשים בישראל וברחבי העולם לבניית מערכות יחסים, לרשות, לשיתופי פעולה ולקידום רשת למידה? מה ניתן ללמוד מהניסיון בישראל? אילו מודלים מוצלחים לקידום נשים כדאי להתאים לישראל?
- מה ניתן ללמוד מהשתתפות ברשתות בינלאומיות וחילופי ידע

(כולל מגוון פעילויות כמו פסטיבלי קולנוע, ועידות מקצועיות וביקורים בשטח), וכיצד אפשר לחזק את הפעילויות הללו?

● כיצד אפשר לבנות קשרים אישיים עם רשתות בחו"ל, כולל יחסי ידידות עם גופי מימון, כדי לעודד פיתוח של אג'נדה ופעילות משותפים והשפעה קולקטיבית רבה?

צעדים להמשך....

← בדיקה של האפשרויות ליצירת הזדמנויות נוספות ללמידה וחילופי ידע כחלק ממאמץ רחב לטפח תחושת הדדיות ושותפות בין נשים ונערות ברחבי העולם.

← הצטרפות ל"שיחה" המתקיימת בפורומים, קבוצות מחקר, משלחות והקרנות סרטים.

← בחינת האפשרויות של גופי המימון לפתח קשרים ארוכי טווח ומעורבות ברת קיימא עם שותפות, במקביל לעשייה הפילנתרופית.

צעדים להמשך...

השיח הציבורי על זכויות נשים

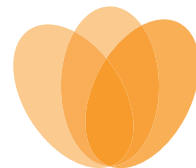
ההישגים המרכזיים:

■ שינוי בשפה ובשיח ■ מגוון גדול של ערוצים להפצה של סיפורים ופרספקטיבות של נשים

בשנים האחרונות התרחשו שינויים דרמטיים בשיח הציבורי בנושאים רבים הנוגעים במיוחד לנשים ונערות, בנוסף לעלייה בחשיפה לחשיבה פמיניסטית ובמודעות אליה. תכניות ללימודי מגדר, שרבות מהן פועלות מזה עשרות שנים, מוצעות באוניברסיטאות ומכללות ברחבי הארץ, ומאות האקטיביסטיות בוגרות תכניות אלה פועלות במישורים מגוונים בתחום.

השינוי בשיח הציבורי הגיע לקהילות מסורתיות יותר, ויש התייחסות רבה יותר למגוון נושאים שנחשבו טאבו, וכעת השיח הציבורי קורא עליהן תיגר כגון אונס, הטרדה מינית והתנהגויות אחרות הפוגעות בנשים. העלייה של ה"פמיניזם הדתי" לאורך העשור האחרון משמעותית במיוחד בישראל, שבה אין הפרדה בין דת למדינה.

הצמיחה של המדיה החברתית והנגישות של האינטרנט סיפקו דרך זמינה יותר להפצת חדשות ופרשנות מנקודת מבט של נשים והניעו פעילויות לקידום שינוי חברתי בישראל וברחבי העולם. מכיוון שיש אתרי אינטרנט רבים שאלפי אנשים נחשפים אליהם מדי יום, ישנן פעילות חברתיות ועיתונאיות היכולות לטעון בקלות שהן "מחנכות דור פמיניסטי" בישראל. המספר הגדל של קולנועניות והפלטפורמות האומנותיות החדשות הרבות מעודדות גם הן נשים לספר את סיפוריהן במגוון דרכים.

הישגים
מרכזיים

האתגרים המשמעותיים:

■ חששות בנוגע לנגישות של השיח הפמיניסטי ■ השפעת ההקצנה הדתית והסכסוך על השיח הציבורי

חרף ההתקדמות המשמעותית שהושגה, המונח 'פמיניזם' עדיין נתפס באופן שלילי בציבור הרחב ואפילו בקרב נשים רבות. אחרי שנים של אקטיביזם נשי בקהילות רבות ומגוונות, לרבות קהילות מסורתיות ודתיות יותר, רבים עדיין משייכים את המונח 'פמיניזם' לשמאל הפוליטי ולא לקהילה החילונית בישראל. באופן כללי, נושאים נשיים עדיין נתפסים כ"פחות חשובים", וכמו נושאים חברתיים אחרים נחשבים בשיח הציבורי כמשניים לנושא הביטחוני.

הסכסוך המתמשך והנוף הפוליטי המפולג דוחקים לשוליים את קולות הנשים. יתרה מזאת, העלייה בלאומנות ובפונדמנטליזם הדתי, ההולך ומתעצם בסביבה הפוליטית, מונעים עוד יותר את הכללתם של קולות הנשים בשיח הציבורי.

אתגרים
משמעותיים

סוגיות אסטרטגיות:

■ יצירת הזדמנויות לחיזוק העשייה של שחקניות חדשות ■ סינתזה של סוגים שונים של אקטיביזם

שדה האקטיביזם ממשיך להיפתח לשחקניות חדשות. פעילות באינטרנט, עיתונאיות וקבוצות א-פורמליות של אקטיביסטיות משחקות תפקיד חשוב בקמפיינים במדיה החברתית ובפעילות שטח. לכן, חשוב לתת את הדעת על דרכים לסינרגיה (יצירת חיבור) טובה בין הפעילויות השונות. התוצאה היא קריטית במיוחד לאור החשיפה הרחבה של המדיה החברתית והאינטרנט. חשוב אם כך לתמוך באופן אפקטיבי בכל סוגי האקטיביזם ולעודד מערכות יחסים סימביוטיות יותר של פעילות בין הרשת, השטח והארגונים הממוסדים. בשנים האחרונות נחשפנו לדוגמאות של מעורבות קהילתית רחבה שחצתה את הקטגוריות הרשמיות של אקטיביזם; חשוב לבחון אותן לעומק וללמוד מהן.

סוגיות
אסטרטגיות

שאלות למחשבה על שילוב מגוון סוגים של אקטיביזם:

- כיצד אפשר לטפח שילוב בין אקטיביסטיות ברשת ובין אקטיביסטיות בשטח ונציגות ארגונים? אילו הזדמנויות יש לשיתוף פעולה בין עמותת מבוססות לבין יוזמות חדשות ופעילויות אלטרנטיביות, ספונטניות?
- כיצד אפשר לעודד דיאלוג ושיח קונסטרוקטיבי בין הסוגים השונים של האקטיביזם?
- אילו מנגנונים למימון ולתמיכה באקטיביזם בר קיימא ברשת ובשטח קיימים עבור אקטיביסטיות המעדיפות לא להתמסד?
- כיצד אפשר ליצור מקומות מפגש והזדמנויות לרישות שיחזקו את ההשפעה הכוללת ולהפעילם לאורך זמן?

שאלות
למחשבה

צעדים להמשך...

← להגדיר כמטרה את בנייתו של מרחב משותף למגוון פלטפורמות. לבחון כיצד יוכלו נציגות של ארגונים ופעילות בשטח וברשת לפתח מערכות יחסים שיעמיקו את ההשפעה של העשייה.

← לבחון את מגוון ההזדמנויות לשיתוף פעולה ואת הדרכים לתמיכה ביוזמות חדשניות ומגוונות של אקטיביסטיות מקבוצות אוכלוסייה מגוונות.

■ יצירת הזדמנויות לביסוס מכנה משותף, אינטרסים חופפים וסולידריות רבה יותר

ככל שהתחום של קידום נשים ונערות ממשיך להתפתח, מופיעות הזדמנויות חדשות לפיתוח שותפויות יצירתיות. המגוון הגדול של שיתופי פעולה, החל מיצירת קואליציות עם ארגונים רחבי-היקף ועד לצמיחה במספר היוזמות המערבות גברים, בעיקר כאלה המשמשות מנהיגים דתיים ופוליטיים, מסייעים למסגור מחדש של השיח לקידום נשים כ"סוגיה קהילתית", שחשיבותה רחבה יותר. כמו כן, נמשך המאמץ לפתח שותפויות בין נשים ממגוון קהילות. יש לבחון בזהירות כיצד אפשר לטפח שיתופי פעולה לקידום אינטרסים משותפים, ומי יכולים להיות בעלי הברית הפוטנציאליים בקרב מגוון האוכלוסיות והמגזרים בחברה (אקדמיה, המגזר הציבורי והמגזר הפרטי).

שאלות למחשבה על זיהוי אינטרסים משותפים:

● אילו מנגנונים יכולים לתמוך בשיתופי פעולה בין קבוצות מגוונות של נשים? מהם הנושאים על סדר היום הציבורי שסביבם יכולות נשים להתאחד? איך ניתן לחזק את הסולידריות סביב נושאים היכולים להניע את הציבור לפעולה?

● מה ניתן ללמוד מהארגונים העוסקים בנושאים שונים - מיוזמות שלום ועד בריאות האישה - שהצליחו לבנות שותפות עמוקה עם קהילות של נשים ולפעול באזורים מרוחקים זה מזה?

● כיצד ניתן לזהות אסטרטגיות דומות בקרב בעלות ברית ולמנף אותן להשפעה על השיח הציבורי? מה תפקידם של הארגונים רחבי היקף, מוסדות הדת, מנהיגים קהילתיים ותומכים אחרים?

● מי עשויים להיות בעלי ברית לקידום נושאים בתחום, ואיך אפשר להעלות את התפוקה של שיתופי הפעולה?

צעדים להמשך...

← המשך בחינת הפוטנציאל לשיתוף פעולה רחב יותר בין נשים מרקע שונה ובין נשים לגברים. תמיכה בפעילויות להרחבת הסולידריות בנושאים ספציפיים ככלי מרכזי בחיזוק הקול הקולקטיבי של נשים.

← חשיבה על הגישה האסטרטגית שלך (למשל, איך להגיע אל קהל היעד שלך ומיהו), על החיבור שלך למדיה החברתית ולרשתות וירטואליות ועל הפעילות שלך לביסוס שותפויות לטווח הארוך. בחינה של סוגיות כמו מהן השפות בשימוש במקום העבודה ובפעילות היישוג

הגיוון של הצוות והוועד המנהל והמודלים לחיקוי בארגון.

← שימוש בפלטפורמה העומדת לרשותך לטיפוח קשרים עם נשים מרקעים אחרים ומקהילות שונות. חשוב לאסוף פסיפס של פרספקטיבות, להציג נרטיבים רבים ולהשתמש בסיפורים כדי להדגים את המורכבות.

התקדמות במעמד האישי של נשים

ההישגים המרכזיים:

■ צמיחה במספר ההזדמנויות החינוכיות והתעסוקתיות לנשים מכל מגזרי החברה

קשת רחבה של גורמים משפיעים על אורח חייהן ומעמדן של נשים. אך אנו נתמקד במיוחד בהתקדמות בתחום ההעצמה הכלכלית ובחינוך - מהסעיפים המובילים בסדר היום של הממשלה ושל העמותות. בשנים האחרונות נרשמו יוזמות מגוונות לקידום עצמאות כלכלית בקרב נשים, החל מקידום עסקים קטנים וכלה ביוזמות לסחר הוגן. במקביל ליוזמות אלו, פיתחו נשים מתחומי עיסוק מגוונים רשתות תמיכה רשמיות ובלתי-רשמיות במטרה לקדם סביבות עבודה נעימות יותר, הזדמנויות ללמידה, קידום תעסוקתי וקהילה תומכת. הנושא של עידוד השכלה ותעסוקה בקרב נשים מהקהילות הפלסטינית והחרדית זוכה לתמיכה רבה בשנים האחרונות מהמגזר הציבורי ומארגונים פילנתרופיים.

הישגים
מרכזיים

האתגרים המשמעותיים:

■ התפקידים המגדריים המסורתיים עדיין מבוססים רבים מהמבנים הפטריארכליים עומדים על תלם הפונדמנטליזם הדתי הולך וגובר

לצד ההתקדמות, נותרת בעינה השאלה באיזו מידה המאמצים להעלות את שכון של נשים מלווים גם במבנים תומכים ובשינויים אחרים בעמדות הרווחות בציבור.

על אף שקל יחסית להציע קורסי הכשרה מקצועית, הלוואות וסמינרים, קשה יותר להתמודד עם המחסומים המבניים הרחבים יותר ועם המכשולים החברתיים הממשיכים לעכב את ההתקדמות.

במקביל להישגים משמעותיים בתחומים כה רבים, עדיין מרחפת השאלה עד כמה התפתחו עם הזמן הנחות יסוד רבות לגבי נשים והתפקידים המגדריים שלהן. התרבות המקצועית, בקשת רחבה של ארגונים, מציבה מחסומים בפני נשים בכל הנוגע לקידומן ולשכר שווה. כפי שהוזכר לעיל, מספר מפתיע של שערוריות הטרדה מינית ממשיך לאפיין מוסדות ציבוריים גדולים, וכן ארגונים במגזר הפרטי. עדיין ישנם נתונים סטטיסטיים מדאיגים מאוד בנוגע למקרים של אלימות במשפחה ואפילו של רצח. לבסוף, לא רק שהיעדר הפרדה בין הדת למדינה נותרה בעינה, אלא שיש סימנים רבים להשפעה הולכת וגוברת של השקפות דתיות קיצוניות המגבירות אף יותר את האפליה של נשים.

אתגרים
משמעותיים

סוגיות אסטרטגיות:

■ **תפקידם של ארגוני נשים וארגונים רחבי היקף (כלליים)**
תשומת הלב של המגזר הציבורי והפילנתרופיה הפרטית מוקדשים יותר ויותר לנושאים כמו עצמאות כלכלית של נשים, ואסטרטגיות כגון הכשרה תעסוקתית ומימון זעיר ננקטות לא רק ביוזמה של ארגוני נשים, אלא גם ביוזמתם של ארגונים מבוססים והממשלה. העבודה לקידום נשים ונערות מחייבת רפלקציה על הנושאים הזוכים לתמיכה ועל המענים האפקטיביים ביותר.
ראוי גם לבחון איך לחזק את היכולות הארגוניות הרלבנטיות למגוון היוזמות. עם זאת, חשוב לזכור את הבעיות המתמשכות ואת המורכבות של תהליכי קביעת המדיניות המחייבים מערך של ארגוני נשים מובילים הממוקדים בפעילות להשגת שוויון מגדרי מלא. ההתקדמות בתחום ופתיחתו לשחקנים חדשים, כולל ארגונים רחבי היקף העוסקים בקידום נשים ונערות, יאלצו את ארגוני הנשים ואת הארגונים הפמיניסטיים להמשיך לחשוב על הערך המוסף הייחודי שלהם.

שאלות למחשבה על תפקידם של ארגוני הנשים

- איזה דיאלוג ואילו שיתופי פעולה מתקיימים כיום בין ארגונים רחבי היקף לארגוני נשים? מהם היתרונות של עבודה משותפת? האם יש לטפח ולתמוך במאמצים כאלה?
- אילו צעדים יש לנקוט כדי להבטיח שארגונים כלליים העוסקים בנושאים של נשים יתחייבו לשוויון מגדרי ויוכלו לקדמו?
- מהם סוגי השיח לבחינה של הנושאים המתאימים להיכנס למיינסטרים (כגון תכניות להכשרה פוליטית) ואילו נושאים צריכים להישאר נחלתן הבלעדית של נשים ונערות (שיקום לאחר פגיעה מינית)?

צעדים להמשך...

- ← בחינת תפקידם של ארגוני הנשים והאקטיביסטיות בהמשך ההטמעה של חשיבה מגדרית במגוון תחומים ובשימור האג'נדה של הנשים בישראל, מבלי לוותר על הערך המוסף הייחודי שלהם.
- ← בחינת הדרכים ליצירת הזדמנויות לדיאלוג ושותפות בין ארגוני הנשים וארגונים רחבי-היקף החולקים סדר יום דומה. תמיכה ביוזמות משותפות כדי למנף את החוזקות הייחודיות ואת התרומה הספציפית של מגוון שחקניות, במטרה לגרום להשפעה רבה יותר.

■ התמודדות עם שינויים מבניים ■ אימוץ גישות מערכתיות

במהלך העשור האחרון הופנתה תשומת לב רבה למגבלות של האסטרטגיות להעצמה נשית המתמקדות בפרט, בלי להתחשב במחסומים מבניים רחבים ובמכשולים חברתיים.
למשל, בתחום ההעצמה הכלכלית, השאלה היא עד כמה המאמץ להעלות את שכרן של נשים מלווה גם במבנים תומכים (תחבורה, מסגרות לטיפול בילדים והזדמנויות תעסוקה) ושינויים בגישות תרבותיות. לטענת המשתתפות במחקר, כל סוגי תכניות

ההעצמה ממשיכות להתפתח ולפעול להעצמה גם ברמה האינדיבידואלית וגם ברמה הקולקטיבית. המטרה המרכזית היא לתרגם את ההעצמה האישית להעצמה קולקטיבית, ולכן ראוי שבעלי עניין וגופי תמיכה יבחנו את תכניות התעסוקה ו/או ההשכלה מזווית זו.

שאלות למחשבה על יישום גישות מערכתיות יותר:

- כיצד תכניות לפיתוח הזדמנויות תעסוקה והשכלה לנשים ונערות מגדירות את המונח "העצמה"?
- באיזו מידה מאמצות תכניות אלה את הגישה המתמודדת בו זמנית עם ההישגים האישיים ועם הסוגיות החברתיות הגדולות יותר? איך התוכניות מתמודדות עם החסמים המבניים ו/או הנורמות התרבותיות המהווים מכשולים משמעותיים בפני שוויון מגדרי מלא?
- האם התכניות המתמקדות בהעצמה פרטנית מציידות את הנשים האקטיביסטיות בכלים הדרושים כדי לקדם את מעמדן ולשפר את התנאים בתוך קהילותיהן ומחוץ להן?
- כיצד יש לתרגם את העבודה הפרטנית כך שתהפוך את הנשים לסוכנות שינוי ולמנהיגות קהילתיות המחנכות אחרות?

שאלות
למחשבה

צעדים להמשך...

- ← המשגה של העצמת נשים במונחים כלכליים, חברתיים-תרבותיים, משפחתיים/בינאישיים, משפטיים, פוליטיים ופסיכולוגיים, וחשיבה על ההשפעה שלהם על המשפחה, הקהילה ואף מעבר לכך (ראו נספח 2 לסקירה קונספטואלית של העצמת נשים [Malhotra et al, 2002]).
- ← בחינת דרכים למיקוד אסטרטגיות ולתכנון מענה, תוך התחשבות בשיקולים הרחבים.

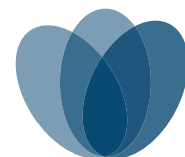

צעדים להמשך...

תחום העמותות

ההישגים המרכזיים:

■ עלייה במספר ובמגוון הארגונים ■ יישוג (outreach) לאוכלוסיות היעד ■ שירותים ■ הזדמנויות לשיתוף פעולה ארגוני נשים רבים ומגוונים נוסדו בעשור האחרון, החל ביוזמות קהילתיות וכלה בארגונים ממוסדים המציעים תכניות רגישות תרבות למגוון אוכלוסיות, ממגוון דתות ומוצאים אתניים, כולל לעולות חדשות ולפליטות. עצם קיומם של ארגונים כה רבים נחשב להישג ולצעד בכיוון הנכון לשיפור חיי כלל הנשים בישראל. הגיוון בנושאים שעל סדר היום של ארגונים אלה ממשיך להתרחב, והאסטרטגיות שבהן הם והאקטיביסטיות משתמשים ממשיכות להתפתח בכיוונים חדשים ויצירתיים. בנוסף, יש לנשים הזדמנויות רבות לעסוק באקטיביזם הנטוע בעקרונות הפמיניסטיים שלהן עצמן, ובקשת נושאים רחבה יותר הנוגעת לכלל האוכלוסייה. בהתאם לכך, ניתן היום לזהות עשייה פמיניסטית במגוון עמותות ויוזמות ציבוריות.

הישגים
מרכזיים

האתגרים המשמעותיים:

■ היעדר נראות של העשייה ■ קשיים בהבטחת מימון ■ קושי בשילוב קולות מגוונים וממודרים

על אף הפעילות הרבה בארגוני הנשים והאקטיביזם הפמיניסטי, ארגונים רבים העוסקים בענייני נשים אינם ידועים מספיק, או שאינם בעלי נראות מספקת בציבור הרחב. למרות ההתקדמות המשמעותית לאורך השנים לקראת הכללה רבה יותר, טרם נפתר האתגר של שילוב קולות מגוונים בסדר היום של ארגוני הנשים בזרם המרכזי. השאלות העולות נוגעות ליכולתם של ארגונים מקצועיים לגייס מספר גדול של פעילות ותומכות על מנת להוביל לשינוי קהילתי רחב-היקף. הצמיחה במספר והפיזור (diffusion) של היוזמות העוסקות בענייני נשים הובילו לגידול חד בתחרות על מימון, לצד הפחתה במקורות המימון האפשריים הן בישראל הן בעולם. המשך הפיזור של העשייה לקידום נשים השאיר מעט מאוד מארגנים (conveners) טבעיים היכולים להוביל התאגדות, וקיים חשש גדול מעצירת ההתקדמות בשל היעדר סולידריות או "אחוות נשים".

אתגרים
משמעותיים

סוגיות אסטרטגיות:

■ בחינה של מנגנוני המימון ■ מערכות היחסים ■ דרישות הפילנתרופיה

מבקרי ה"התמלכ"רות", או ריבוי העמותות, טענו במהלך השנים שתהליך זה הוביל להיחלשותן של תנועות חברתיות, ועורר את החשש שפרקטיקות פילנתרופיות, שכוונתן טובה, פגעו למעשה ביכולת של הארגונים המבוססים להניע מספר גדול של מתנדבות, תומכות ופעילות על מנת להוביל שינוי קהילתי.

לאור זאת, כדאי לבחון איך משפיעה מדיניות המימון על יכולתן של מנהיגות קהילתיות לבסס ולהניע בסיס תמיכה רחב. בנוסף, חשוב גם לבחון איך הדגש על מתודולוגיה של פרויקטים משפיעה על יכולת המנהיגות לתכנן אסטרטגי גמיש שיוכל להגיב לשינויים התכופים במציאות הישראלית. הקרנות הפילנתרופיות צריכות לשקול כיצד לאזן את צרכיהן האסטרטגיים עם הצרכים של מקבלות המימון כך שיוכלו להתגמש במקרה הצורך ולפעול בצורה פרואקטיבית בסביבת העבודה הדינמית של קידום שינוי חברתי.

סוגיות
אסטרטגיות

שאלות למחשבה על פרקטיקות פילנתרופיות:

- מהי הדרך הטובה לתמוך בפעילות ארגונית המבקשת ליצור שינוי רחב ומערכתי? איך ניתן לחזק את עבודתם של הארגונים ושל האקטיביסטיים?
- האם מנגנוני הדיווח הקיימים מסייעים או פוגמים ביכולת של הארגונים לפעול בצורה אסטרטגית ולהציע מענה לסוגיות עכשוויות בסביבה לא יציבה? באיזו דרך תומכים מנגנוני הדיווח הקיימים בקבלת החלטות של גופי המימון והארגונים/אקטיביסטיים?
- איך יכולים גופי המימון לפתח מערכות יחסים ארוכות טווח עם הארגונים כדי לתמוך בצרכים תשתיתיים ולאפשר גמישות אסטרטגית?

שאלות
למחשבה

מהי המשמעות של בניית שותפות פילנתרופית?

- כיצד הדגש של המממנים על חדשנות יכול להשפיע על התחום? איך אפשר לתמוך לאורך זמן בשינוי מערכת, ומה אפשר לצפות משינוי כזה בטווח הקצר?

צעדים להמשך...

← יש לזכור שלגופי המימון יכול להיות תפקיד משמעותי בקידום התחום מעבר לתמיכה בפרויקטים ספציפיים או במגמות.

← יש לחשוב על תפקידם של מנגנוני הדיווח בקידום עבודת הארגונים והאקטיביסטיות, בהעשרה של תהליכי קבלת החלטות ולשאול האם הם מהווים הזדמנות ללמידה עבור הארגונים וגופי המימון כאחד.

צעדים להמשך...

■ חיזוק המאמצים ■ גיוון מקורות המימון ■ גיוס משאבים מהקהילה

לאורך השנים האחרונות, השתנתה במדינות רבות ברחבי העולם הפרדיגמה, והנטייה היא לעבר גיוס כספים קהילתי ופעילויות מניבות הכנסה.

ארגוני הנשים מזהים בהדרגה את הצורך בגיוון מקורות המימון שלהן ובניצול מקורות אחרים לתמיכה כספית. הארגונים משתמשים במגוון אסטרטגיות לפיתוח מקורות הכנסה נוספים, לקבלת תמיכה פילנתרופית מקומית רבה יותר ולעידוד מעורבות קהילתית בהיקף גדול. רבות מיוזמות אלו מחזקות מטרה חשובה אחרת של הארגונים, והיא להרחיב את תפוצת פעולתם, לעורר מעורבות יעילה בקהילות המקומיות וליצור תמיכה מקומית ארוכת טווח.

רבים מארגונים אלה רואים במעורבות של מתנדבות יעד מרכזי, והם מגבירים את המאמצים ליצירת תשתית לגיוס כספים קהילתי (לדוגמה, קמפיינים לעידוד מצטרפות חדשות, אירועי גיוס כספים מקומיים, חברות דירקטוריון פעילות). שיח וסיפור סיפורים יכולים להוות פלטפורמות יעילות לפיתוח מעורבות קהילתית, ויש להמשיך לטפח ולפתח אותן.

סוגיות
אסטרטגיות

שאלות למחשבה על גיוון מקורות המימון ויישוג בקהילה:

- באילו דרכים יכולים הארגונים להגדיל את הנראות שלהם ולהרחיב את היישוג (outreach) שלהם בקהילה?

- אילו אפשרויות קיימות להרחבת מעורבות מקומית ומעורבות של מתנדבות לשם ביסוס תשתית לגיוס משאבים קהילתי (גיוס חברות, אירועי גיוס כספים, קמפיינים באינטרנט וחברות פעילה בוועד המנהל)?

- אילו מודלים של שיתוף-משאבים, קמפיינים משותפים במדיה ובניית קואליציות ניתן לשכפל? באילו גישות שיתופיות אפשר להשתמש לשיווק מוצרים למכירה והגשת בקשות משותפות למענקים?

שאלות
למחשבה

- האם קיימות דרכים אחרות לגוון את מקורות המימון ולבנות שותפויות עם המגזרים השונים (הציבורי, העסקי וכו')?
- איך ניתן להרחיב את האפשרויות הקיימות כדי ליצור פלטפורמות משותפות ל"סיפור סיפורים" ולביטוי אומנותי?

צעדים להמשך....

- ← מינוף מודלים חדשניים של שיתוף-משאבים, קמפיינים משותפים במדיה ובניית קואליציות לשם הגדלת ההשפעה של הפעילות. בדיקה של האפשרויות לגיוון משאבים וליצירת שותפויות עם מגזרים אחרים (כולל המגזר הפרטי והציבורי).
- ← חשיבה על הדרכים לתמיכה בהגדלת הנראות והיישוג (outreach) לשם גיוס מעורבות הקהילה ולביסוס תשתית חזקה יותר לגיוס כספים מהקהילה.
- ← הרחבה של האפשרויות הקיימות לייצר פלטפורמות משותפות ל"סיפור סיפורים" ולביטוי אומנותי.

לסיכום

כאמור, הגישה המשתפת של המחקר ביקשה להדגיש השתתפות ופעולה בכל שלב של התהליך. תקוותי היא שהסוגיות והצעדים להמשך שפורטו לעיל, יעוררו חשיבה ודיונים חדשים על מגוון הנושאים החיוניים לשם השגת השפעה קולקטיבית גדולה יותר בעתיד.

הדוח שלהלן, מפרט את
ההישגים והאתגרים
של 15 השנים האחרונות,
ומעלה שאלות אסטרטגיות
לעתיד

מחקר פעולה משתף
בתמיכה משותפת של קרן דפנה ו-NCJW
(National Council of Jewish Women)

ד"ר ננסי שטריכמן

מרץ 2018